

יד מהרש"א
מסכת בבא בתרא
פרק יש נוחלין
חלק ד'
קכז. – קלג:

May 5, 2006

© Yechezkel Folger 2006

מפתח

דף קכז.....	3
רשב"ם ד"ה אי הכי.....	3
דף קכז:.....	13
רשב"ם ד"ה וחזר ואמר.....	13
תד"ה בנכסים.....	14
דף קכח.....	16
רשב"ם ד"ה באבא דאבא.....	16
תד"ה הכי גרסינן ונשבע.....	18
דף קכט.ודף קכט:.....	21
רשב"ם ד"ה וריש לקיש אמר לעולם לא קנה וד"ה לא קשיא.....	21
תד"ה אי לאפוקי.....	24
דף קל.....	26
רשב"ם ד"ה וכי תימא.....	26
תד"ה שיכול ותד"ה תלמוד לומר בעמוד ב'.....	30
דף קל:.....	35
תד"ה תלמוד לומר.....	35
דף קלא.ודף קלא:.....	36
תד"ה ושמע מינה ותד"ה דילמא.....	36
דף קלא:.....	41
רשב"ם בהג"ה בנו ותד"ה דלמא.....	41
דף קלב.....	45
תד"ה למחצה לשליש.....	45
דף קלב:.....	47
תד"ה מכלל דתנא קמא.....	47
דף קלג.....	50
רשב"ם ד"ה דלמא.....	50
דף קלג:.....	52
רשב"ם ד"ה דייני.....	52

דף קכז.

רשב"ם ד"ה אי הכי

1) גמרא

a) רב שיזבי

i) Ordinarily מילה is שבת based on the פסוק

(1) אשה כי תזריע וילדה זכר וביום השמיני ימול

(2) "ביום אפילו בשבת": דורש "And we're

ii) But שבת on נימול isn't טומטום שנקרע ונמצא זכר

iii) Because the פסוק applies only when וילדה זכר

iv) In the sense that **we know** בשעת לידה that the ולד is a זכר

b) רשב"ם as explained by רב שרביא

i) Ordinarily

(1) an אשה who is "וילדה זכר"

(a) Is טמאה לידה for seven days whether or not she sees דם

(b) Is then טהורה for 33 days whether or not she sees דם

(2) an אשה who is "וילדה נקיבה"

(a) Is טמאה לידה for 14 days whether or not she sees דם

(b) Is then טהורה for 66 days whether or not she sees דם

ii) But

(1) if she gives birth to a טומטום who after לידה is זכר ונמצא זכר נקרע ונמצא זכר

(a) she's not טמאה לידה for seven days

(b) and she's not טהורה for 33 days

(2) because טמאה ימי טהרה and ימי טהרה for a זכר ולד apply only where we know

זכר בשעת לידה that the ולד is a זכר

c) note that

i) the חומרא of ר' שיזבי דין is:

(1) it teaches that in this case there is no מילה בשבת

ii) while the דין of ר' שרביא is קולא

(1) to the extent that it teaches that in this case there is no טומאת לידה

2) רשב"ם

a) For רב שרביא

- i) The same טומטום שנקרעת ונמצאת נקיבה דינים would apply for
    - (1) The טמאה לידה isn't יולדה for seven days
    - (2) and she's not טהורה for 33 days
  - ii) because ימי טמאה and ימי טהרה for a נקיבה ולד apply only where we know בשעת נקיבה that the ולד is a נקיבה
- 3) introduction
- a) part 1
    - i) a woman who sees דם (except in her ימי זיבה 11) is a נדה for seven days
    - ii) the 11 days afterwards are ימי זיבה
    - iii) a woman who sees דם on one day in her ימי זיבה
      - (1) is שומרת יום אחד בטהרה
      - (2) And is called שומרת יום
    - iv) a woman who sees דם on two consecutive days in her ימי זיבה
      - (1) is also שומרת יום אחד בטהרה
      - (2) And is also called שומרת יום
    - v) a woman who sees דם on three consecutive days in her ימי זיבה
      - (1) is a זבה גמורה and requires שבעה נקיים
    - vi) The first דם that a woman sees after ימי זיבה is נידה
      - (1) Even במרחק
      - (2) Meaning even if much time has passed since the end of ימי זיבה
    - vii) the start of a period where דם would make her a certain נידה is a פתח נידה
  - b) part 2
    - i) introduction
      - (1) a woman who sees דם (her current 'ראי')
        - (a) but doesn't know if she's in ימי זיבה or ימי נידה
        - (2) can only reach a פתח נידה
          - (a) on the first day that a 'ראי would follow definite ימי זיבה
    - ii) now
      - (1) if her current 'ראי is only for one day
      - (2) she needs 17 ימי נקיים until she reaches פתח נידה
      - (3) because
        - (a) if her current 'ראי is זיבה דם
          - (i) then her ימי זיבה will be over in another 10 days

- (ii) So that the דם that she sees in 17 days will follow definite ימי זיבה
- (iii) Because we've established that דם that she sees even במרחק after ימי דם נידה is זיבה

(b) If her current ראי' is דם נידה

(i) Then

1. after 17 days she will have had
  - a. six more days of ימי נידה
  - b. and 11 days of ימי זיבה

(ii) so that

1. the דם she sees on the 18th day
2. will follow definite ימי זיבה

iii) שאלה

- (1) What if her current ראי' is for two or three continuous days
- (2) Should the one or two days before the last day of her current ראי' count against the 17 days that we've mentioned

iv) תשובה

- (1) No
- (2) Because
  - (a) It's possible that
    - (i) the first day or two of her current ראי' was or were ימי זיבה
    - (ii) her ימי נידה only began on the last day of her current ראי'
    - (iii) Her following ימי זיבה begin only after these delayed ימי נידה ended
  - (b) So she needs 17 ימי נקיים that start after the last day of her current ראי'

v) שאלה

- (1) What if her current ראי' is for two or three continuous days
- (2) And
  - (a) Although she doesn't know whether the ראי' is דם נידה or דם זיבה
  - (b) She does know that the entire ראי' is either זיבה or נידה
- (3) When does she reach פתח נידה

vi) תשובה

- (1) If her current ראי' is two continuous days
  - (a) she needs only 16 ימי נקיים to reach פתח נידה because
    - (i) if she's in ימי נידה

1. both the first of her current רא' also counts against one of the remaining ימי נידה
    - (ii) if she's in ימי זיבה
      1. the ימי זיבה will anyway end before the 16 נקיים
    - (2) If her current רא' is three continuous days
      - (a) For the same reasoning
      - (b) she needs only 15 ימי נקיים to reach פתח נידה
- 4) דף כח. at נידה in משנה
- a) המפלת טומטום (שלא נקרע) תשב לזכר ולנקיבה
  - b) Meaning
    - i) לחומר we say
      - (1) She is טמאה לידה for 14 days in case the ולד was a נקיבה
        - (a) In contrast to the 7 days that would have applied if the ולד were a זכר certain
      - (2) She has only 26 days of ימי טוהר
        - (a) That continue
          - (i) from the end of the 14th day of לידה טמאה
          - (ii) until the 40th day that would have ended ימי טהרה for a זכר
        - (b) In contrast to the 66 days that would have applied if the ולד was a נקיבה certain
    - c) רב שרביא to קשיא
      - i) Why do we give her any ימי טומאה or ימי טוהר at all
        - (1) Note that the ברייתא says she has ימי טומאה and ימי טהרה even where there is no קריעה
      - ii) So that
        - (1) Not only don't we know בשעת לידה whether the נפל was a זכר or נקיבה at שעת לידה
        - (2) We **never** know
      - iii) And we've said for רב שרביא (as explained by רשב"ם)
        - (1) If the ניפול was really a זכר ולד there is no דין of "וילדה זכר"
        - (2) If the ניפול was really a נקיבה ולד there is no דין of "וילדה נקיבה"
    - d) מסקנא
      - i) You're right
      - ii) The משנה is a קשיא to רב שרביא

- iii) But for רב שיזבי
- (1) We understand at least why we give her
    - (a) the לידת זכר of חומרא
      - (i) Namely that she has less ימי טוהר
      - (b) and the לידת נקיבה of חומרא
        - (i) That she has more ימי טומאה
    - (2) Because for מילה
      - (a) לחומרא רב שיזבי said
      - (b) that זכר refers only to a וילדה זכר that בשעת לידה was known to be a זכר
- 5) רב שיזבי to "ואי הכי" of קשיא
- a) Essence of the next קשיא of the גמרא (the אי הכי of קשיא)
    - i) You've explained that the חומרות of the ברייתא fit with the שיטה of רב שיזבי
    - ii) But you haven't explained how the קולות of the ברייתא with this שיטה
  - b) Here is the לשון that רשב"ם uses to explain the קשיא of אי הכי
    - i) אי הכי דמספקא לי' היכא דנקרע ונמצא זכר אם אמו טמאה לידה אם לאו
    - ii) א"כ אמאי יהבינן לה ימי טוהר דזכר
    - iii) [דלמא זכר הוי]
    - iv) ושמא איכא למידרש וילדה זכר
    - v) לטהר את אמו מדין לידה
    - vi) ובין ימי טומאה וימי טהרה לית לה
- 6) מהרש"ל
- a) This is the קשיא of אי הכי as understood by רשב"ם
    - i) introduction
      - (1) Remember that
        - (a) רב שיזבי for טומטום שנקרע was מסופק whether
          - (i) if בשעת לידה it's not known if the וילד is a זכר
          - (ii) The לידה doesn't count as a לידה within the meaning of "וילדה זכר"
        - (b) and that's why he said the מילה isn't שבת דוחה
      - ii) קשיא
        - (1) So for טומטום המפלת that wasn't נקרע
        - (2) Where לגבי טומאה וטהרה the פסוק also speaks in terms of זכר וילדה זכר
        - (3) And we can interpret this as meaning there is טומאת לידה for זכר only if we know the וילד or ניפול is a זכר from שעת לידה

(4) Since the נקרע טומטום wasn't

(a) Why aren't you also מסופק that the ניפול is a זכר

(b) so that there is no דם טהרה at all if in truth the וילד or ניפול is a זכר

(c) and the first דם she sees is טומאת נידה

b) קשיא

i) רב שרביא said earlier for רשב"ם

(1) That just as וילדה זכר for him means that

(a) there is no דם טהרה or דם טומאה for זכר where בשעת לידה we didn't know that the וילד or ניפול was a זכר

(2) In the same way וילדה נקיבה also means that

(a) there is no דם טהרה or דם טומאה for נקיבה where בשעת לידה we didn't know that the וילד or ניפול was a נקיבה

ii) So

(1) in explaining the קשיא of the גמרא for רב שיזבי

(2) why does רשב"ם say that

(a) we can only apply a חומרא

(i) out of concern that the וילד is really a זכר

(b) and that

(i) if the וילד were נקרעת and found to be a נקיבה

(ii) We couldn't be concerned לחומרא

1. that "וילדה נקיבה"

2. applies only to a וילד that's known to be a נקיבה משעת לידה

c) תירוץ

i) The fact that ר' שרביא chose to say his דין both for זכר and וילדה נקיבה

ii) Doesn't give us the right to ask a קשיא to ר' שיזבי based on נקיבה

iii) Since after all רב שיזבי said his לחומרא only for מילה

7) מהרש"א

a) Read רשב"ם this way

i) אי הכי דמספקא לי' היכא דנקרע ונמצא זכר אם אמו טמאה לידה אם לאו

ii) א"כ אמאי יהבינן לה ימי טוהר דזכר

iii) } הוי' דלמא

iv) אית לן למידרש וילדה זכר [וכן וילדה נקיבה]

v) לטהר את אמו מדין לידה

- vi) ובין ימי טומאה וימי טהרה לית לה
- b) In other words
- i) The "ודלמא"
- (1) doesn't refer to "זכר הוי"
- (2) but refers to "אית לן למידרש"
- ii) and when רשב"ם refers to זכר וילדה he means this also as a shortcut to וילדה נקיבה
- c) קשיא
- i) Why in fact does רשב"ם refer directly only to זכר וילדה
- d) תירוץ
- i) Since
- (1) וילדה זכר himself also refers only to רב שרביא
- (a) Because he deals only with a case of זכר ונמצא שנקרע ונמצא זכר
- (2) And רשב"ם nevertheless explained that רב שרביא would apply the same meaning to וילדה נקיבה
- ii) it's not surprising that
- (1) רב שיזבי of the גמרא to קשיא
- (2) וילדה זכר רשב"ם mentions only
- (3) Because רשב"ם assumes that
- (a) רב שרביא for רשב"ם of פירוש earlier
- (b) We'd understand ourselves for רב שיזבי that וילדה נקיבה is also included
- 8) נידה דף ל. at גמרא
- a) הקדמה
- i) There are in fact דינים where we go לחומרא and are concerned
- (1) לזכר
- (a) Meaning that a וילדה has a זכר דין for טומאה דם and טוהר דם
- (2) לנקיבה
- (a) Meaning that a וילדה has a נקיבה דין for טומאה דם and טוהר דם
- (3) ולנידה
- (a) Meaning that a וילדה is treated as having neither a נקיבה דין or זכר דין for טומאה דם and טוהר דם
- b) קשיא
- i) What does the possibility of זכר add לחומרא

- ii) After all
  - (1) לחומרא
  - (2) we already take into account the possibility of נקיבה – that yields 14 days of ימי טומאה
  - (3) and we also take into account the possibility of there being no דין ולד at all – that takes away all ימי טוהר
- c) מהרש"א as explained by רשב"ם according to תירוצ'
  - i) Assume she sees דם on the 34th day and then again only on the 41st day
    - (1) Then
      - (a) the דם she saw on the 34th day is
        - (i) נקיבה if the ולד is a זכר or a נקיבה
        - (ii) דם נידה if the ולד doesn't count as a ולד at all
      - (b) And any דם she sees on the 41st day is
        - (i) נקיבה if the ולד is a נקיבה
        - (ii) דם זיבה – on a שומרת יום כנגד יום basis -- if the ולד doesn't count as a ולד at all
          - 1. so that the דם ראיית on the 34th day was דם נידה
          - 2. for which ימי נידה has just passed the day before the 41st day
      - (iii) דם נידה if the ולד is a זכר
        - 1. because
          - a. the דם she saw on the 34th day was דם טוהר
          - b. And the דם she sees on the 41st day is דם נידה
    - (2) The דין נידה where she's טמאה for seven days is חומר relative to the זיבה of שומרת יום כנגד יום
    - (3) So that in this case
      - (a) For the דם she sees on the 41st day
      - (b) To apply a דין זכר is more of a חומרא than to apply neither דין זכר nor דין נקיבה
  - ii) Now assume that she sees דם on the 34th day and then for three continuous days starting with the 41st day
    - (1) the דם she saw on the 34th day
      - (a) is דם טוהר if the ולד is a זכר or a נקיבה
      - (b) Is דם נידה if the ולד has no דין ולד at all
    - (2) And the דם she sees on the three days beginning with the 41st day is

- (a) נקיבה if the ולד is a דם טוהר
  - (b) if the ולד has not זיבה גדולה at all
    - (i) so that the דם נידה on the 34th day was דם נידה for which ימי נידה has just passed the day before the 41st day
  - (c) זכר if the ולד is a דם נידה
    - (i) Since the דם she saw on the 34th day is דם טוהר
- (3) So that in this case
- (a) For the דם she begins to see on the 41st day
  - (b) To apply neither זכר דין nor נקיבה דין is more of a חומרא than to apply the דין of זכר ולד

9) רשב"ם

- a) A woman who sees דם in this case {מהרש"א and מהרש"ל will explain which case}
- b) can't achieve פתח נידה until she counts 17 ימי נקיים starting with the 42nd day

10) מהרש"ל

- a) רשב"ם refers to a woman
  - i) who sees דם on the 41st through the 43rd day
  - ii) and whose 17 ימי נקיים begin on the 44th day
- b) רשב"ם to קשיא
  - i) in our case
    - (1) All three days starting with the 41st day are
      - (a) דם טוהר if the דם she saw on the 34th day was דם נידה
      - (b) דם נידה if the דם she saw on the 34th day was דם זיבה
    - ii) We established earlier that
      - (1) Where a woman sees דם for three continuous days
      - (2) And
        - (a) she knows that all three days are either זיבה or נידה
        - (b) but doesn't know if they're זיבה or נידה
      - (3) 15 ימי נקיים are enough to achieve פסח נידה
      - (4) So why does רשב"ם say that she needs 17 days

11) מהרש"א

- a) רשב"ם refers to a woman
  - i) who sees דם only on the 41st day
  - ii) And whose 17 ימי נקיים begin on the 42nd day

12) {presumably א מהרש"א means "ותיבעי ז' ימים" in place of "תשב ז' נקיים"}

דף קכז:

רשב"ם ד"ה וחזר ואמר

1) Principles

a) Part 1

i) An עבד is expected to be משמש a רב more than a בן is משמש an אב

b) Part 2

i) A father has חבה יתירה to a בן

ii) A רב has no חבה יתירה to an עבד

2) Now

a) עבדי וחזר ואמר בני נאמן

i) Because

(1) even if he is the person's בן we can accept that the person at first referred to him as עבדי

(2) if the בן was משמש him in the way an עבד should be משמש a רב

b) בני וחזר ואמר עבדי אינו נאמן

i) Because if he were the person's עבד the person would not have first referred to him as "בני"

3) מהרש"א

a) קשיא

i) Why isn't he נאמן for עבדי ואמר עבדי בני

ii) Maybe

(1) he was an עבד and his רב called him "בני"

(2) because the עבד was משמש the רב only as a בן and not as an עבד

b) תירוץ

i) Where the עבד is משמש the רב less than he should

ii) The רב certainly wouldn't have called him בן unless there is חבה יתירה to an עבד

iii) And we've already established that there's no חבה יתירה to an עבד

תד"ה בנכסים

- 1) דברים כא
  - a) "כי את הבכר בן השנואה יכיר לתת לו פי שנים"
- 2) ברייתא
  - a) רבנן
    - i) Where **בכור** is **מוחזק** and **בני יעקב** are **שמעון** and **ראובן** to be the **בכור**
(1) **בכור** is **ראובן** has **נאמנות** **יעקב** teaches that **"יכיר"**
- 3) גמרא
  - a) קשיא
    - i) Even without **יכיר** we ought to believe **יעקב**
    - ii) **מתנה** by **ראובן** to **פי שנים** if **יעקב** were lying he could have given
  - b) תירוץ
    - i) **יכיר** teaches that
      - (1) **בכור** counts as a **בכור** even for **נכסים** that **יעקב** received **after** he named **ראובן** as his **בכור**
      - (2) Even though there is no **מיגו** for these **נכסים**
        - (a) Since **יעקב** couldn't have given these future **נכסים** to **ראובן** at the time **יעקב** named **ראובן** as his **בכור**
        - (b) Because **אדם** **מקנה** **דבר** **שלא** **בא** **לעולם**
  - c) קשיא
    - i) But for **ר' מאיר** who says **אדם** **מקנה** **דבר** **שלא** **בא** **לעולם**
    - ii) There is a **מיגו** even for future **נכסים**
    - iii) So why do **רבנן** need **יכיר** to give **נאמנות** **יעקב**
- 4) מהרש"א as explained by תוספות
  - a) The **גמרא** could have answered that the case involves **נכסים** that aren't **עבידי דאתו**
  - b) Because **ר' מאיר** agrees that **אדם** **מקנה** **דבר** **שלא** **בא** **לעולם** that aren't **עבידי דאתו**
- 5) מהרש"א
  - a) דף קכז: ד"ה ובנכסים says **רשב"ם**
    - i) **אדם** **מקנה** **דבר** **שלא** **בא** **לעולם** **ר"מ** agrees that
      - (1) if the **מקנה** isn't **מפרש** that he intends to be **מקנה** even **אדם** **שלא** **בא** **לעולם**
  - b) So the **גמרא** could also have answered
    - i) that for **ר"מ**
    - ii) in a case where he's not **מפרש**

- iii) the father's נאמנות needs to be based on יכיר
- 6) רש"ש
  - a) קשיא
    - i) But why wouldn't he have a מיגו that he could have been מפרש

דף קכח.

רשב"ם ד"ה באבא דאבא

יעקב	
שמעון (ראשון)	ראובן (ראשון)
נמואל (שני לגבי משפחת ראובן)	חנוך (שני לגבי משפחת שמעון)
	בן חנוך (שלישי לגבי משפחת שמעון)

1) גמרא

- a) שלח לי' ר' אבא לר' יוסף בר חמא
- i) נמואל for מעיד בן חנוך
- ii) This counts as שלישי בראשון
- b) רבא

יעקב	
שמעון (ראשון)	ראובן (ראשון)
נמואל (שני לגבי משפחת ראובן)	חנוך (שני לגבי משפחת שמעון)
	בן חנוך (שלישי לגבי משפחת שמעון)

- i) שמעון himself for מעיד בן חנוך
- ii) This counts as שלישי בראשון
- c) מר בר רב אשי
- i) אף באבא דאבא
- (1) So that ראובן for מעיד בן חנוך
- ii) But the הלכה doesn't agree with מר בר רב אשי

2) רשב"ם

- a) שלישי בראשון for בן חנוך also counts as עדות of ראובן

3) מהרש"א

- a) מר בר רב אשי who disagree with מאן דאמרי
- i) Refer to the עדות of בן חנוך to ראובן as "שני בראשון"
- ii) Because these מאן דאמרי say
- (1) the עדות is פסול
- (2) the same as other עדיות of שני בראשון
- b) only מר בר רב אשי
- i) Who says that the עדות is כשר

ii) refers to the עדות as שלישי בראשון

iii) Because that's a case where רבא said the עדות was כשר

תד"ה הכי גרסינן ונשבע

- 1) גמרא
  - a) ר' אבא
    - i) If a נתבע tells a תובע: "השבע וטול" -- the נתבע can't be חוזר
- 2) רש"י
  - a) ר' אבא means that
    - i) the נתבע loses his right to be חוזר
    - ii) even before the תובע has accepted the offer of נתבע that the תובע make a שבועה
- 3) תוספות
  - a) The rule that a person can't be חוזר from an offer of השבע וטול
    - i) Is more likely to apply לאחר גמר דין
    - ii) than before דין
  - b) now
    - i) presumably רש"י holds that the time before the תובע makes a שבועה counts as before דין
    - ii) and
      - (1) since רש"י says there is no חזרה even before the תובע makes a שבועה
      - (2) it follows that רש"י says there is no חזרה even before דין
  - c) רבינו תם
    - i) Disagrees with רש"י
    - ii) ר' אבא means that נשבע loses his right to be חוזר only after the תובע makes a שבועה
    - iii) Because
      - (1) There is חזרה before דין
      - (2) And it's only after דין that there is no חזרה
- 4) ברייתא
  - a) האומר נאמן עלי אבא
    - i) ר' מאיר says he can be חוזר
    - ii) חכמים say he can't be חוזר
- 5) גמרא
  - a) ר' אבא to קשיא
    - i) once we know that the חכמים in the ברייתא say
      - (1) That a person who says נאמן עלי אבא can't be חוזר

- ii) what's the חידוש of אבא ר' that a person who says השבע וטול can't be חוזר
- b) תירוץ
  - i) The purpose of אבא ר' is to teach that הלכה כחכמים in אבא ר' נאמן עלי
- 6) תוספות part 1
  - a) הקדמה
    - i) if the ברייתא deals with whether דינ גמר לפני there can be חזרה
      - (1) Then presumably מאיר ר' would be מודה that דינ גמר לאחר there is no חזרה
    - ii) If the ברייתא deals with where דינ גמר לאחר there can be חזרה
      - (1) Then presumably חכמים would be מודה that דינ גמר לפני there is חזרה
  - b) Now for רש"י
    - i) Who says for אבא ר' that דינ גמר לפני there is no חזרה
    - ii) The גמרא correctly concludes that אבא ר' must say
      - (1) that
        - (a) in the ברייתא the מחלוקת is דינ גמר לפני
        - (b) and that אבא ר' agrees with חכמים
      - (2) Because
        - (a) if the מחלוקת in the ברייתא were דינ גמר לאחר
        - (b) Then both מאיר ר' and חכמים would say that דינ גמר לפני there is חזרה
        - (c) So that no תנא would support אבא ר'
  - c) But for ר"ת
    - i) Who says for אבא ר' that דינ אינו חוזר
      - (1) It's possible that אבא ר' would apply the ברייתא to דינ גמר לפני
      - (2) So that in the case of אבא ר' – that is דינ גמר לאחר – even מאיר ר' agrees that אינו חוזר
    - ii) "קצת קשה"
      - (1) why does the גמרא conclude that אבא ר' can't agree with מאיר ר'
- 7) תוספות part 2 on another possible שיטה in רש"י
  - a) it's possible
    - i) that רש"י says that we treat the case of אבא ר' as דינ גמר לאחר as soon as the נתבע השבע וטול said
    - ii) and that רש"י agrees that in a true case of דינ גמר לפני there is חזרה
  - b) Note that
    - i) Even for this second שיטה in רש"י

- (1) certainly counts as a true case of גמר דין until there's been an actual גמר דין עלי אבא
- (2) So that
  - (a) According to this שיטה in רש"י
  - (b) for גמר דין עלי אבא there is חזרה before an actual גמר דין

8) תוספות

- a) הקדמה
  - i) a גמרא in שבועות says
    - (1) "אם אמר איני נשבע פוטרין אותו מיד"
    - ii) אינו חוזר means that פוטרין אותו מיד רש"י says that
- b) for the second שיטה in רש"י
  - i) we need to explain that
    - (1) "אם אמר איני נשבע" also counts as גמר דין
    - (2) And that's why אינו חוזר

9) מהרש"א

- a) Also note that
  - i) for the second שיטה in רש"י
  - ii) the קשיא of "קצת קשה" applies to רש"י as well as to ר"ת
  - iii) because
    - (1) for this שיטה
    - (2) ר"ת agrees with רש"י
      - (a) that for גמר דין עלי אבא there is חזרה before an actual גמר דין
      - (b) And that the דין of ר' אבא counts as גמר דין
    - (3) So that ר' אבא
      - (a) Could say that the מחלוקת of ר' מאיר and חכמים applies before גמר דין
      - (b) And that both ר' מאיר and חכמים agree
        - (i) that there is no חזרה לאחר גמר דין

דף קכט. ודף קכט:

רשב"ם ד"ה וריש לקיש אמר לעולם לא קנה וד"ה לא קשיא

- 1) שיטת רבנן on משנה
a) If a person uses מתנה words to distribute his נכסים
i) דבריו קיימין
b) If he uses ירושה words to distribute his נכסים
i) לא אמר כלום
c) But
i) if
(1) he uses ירושה words in the beginning and end of his statement
(2) And he uses מתנה words "באמצע"
ii) then
(1) דבריו קיימין
(2) לא אמר כלום
- 2) גמרא
a) ר' אלעזר and רב דימי
i) ב' שדות וב' בני אדם only where there are no בני אדם באמצע דבריו קיימין
b) ריש לקיש
(1) ב' שדות וב' בני אדם for
(2) באמצע if דבריו קיימין he uses מתנה words in this format:
(a) פלוני ופלוני יירשו שדה פלונית ופלונית שנתתם להם במתנה ויירשום
(3) Here's why
(a) Since the ירושה words definitely apply to both שדות and both בני אדם
(b) the מתנה words – שנתתם להם במתנה – also apply to each
c) שאלה
i) For ריש לקיש what if a person says
(1) ראו בני פלוני ופלוני שדה פלונית ופלונית ותנתן להן שדה פלונית ופלונית ויירשום
d) תשובה
i) אין דבריו קיימין
- 3) מהרש"א
a) קשיא
i) Why should the result be different than where he said "שנתתם"
- 4) גמרא of the המשך

- a) הקדמה
- i) ברייתא
- (1) if a person uses מתנה באמצע דבריו קיימין then
- (2) even for בני אדם וב' שדות וב' בני אדם
- (3) And even if he doesn't use the format that ריש לקיש requires
- b) this is a קשיא
- i) For ר' אלעזר and רב דימי
- (1) Who say that מתנה באמצע words are never קיימין for שתי שדות וב' בני אדם ושתי שדות
- ii) And it's also a קשיא for ריש לקיש
- (1) who says דבריו קיימין only if he uses the format that ריש לקיש needs
- c) תירוץ
- i) the ברייתא isn't a קשיא for ריש לקיש
- (1) Because ריש לקיש requires his format only כדי דיבור לאחר
- (2) While the ברייתא deals with תוך כדי דיבור
- ii) But the ברייתא is still a קשיא for רב דימי and ר' אלעזר
- 5) רשב"ם
- a) קשיא
- i) why not answer the same תירוץ for רב דימי and ר' אלעזר
- (1) it's only כדי דיבור לאחר that they say אין דבריו קיימין for בני אדם וב' שדות וב' בני אדם
- (2) while the ברייתא deals with תוך כדי דיבור
- b) תירוץ
- i) If רב דימי ורב אלעזר had held
- (1) That דבריו קיימין for even for בני אדם וב' שדות וב' בני אדם
- ii) It would have been more of a חידוש for them to say דין
- iii) Than to say that דבריו קיימין for כדי דיבור where there are no בני אדם וב' שדות וב' בני אדם
- c) In other words
- i) לאחר כדי דיבור is more of a negative factor than בני אדם וב' שדות וב' בני אדם
- 6) מהרש"א
- a) קשיא
- i) Must be that
- (1) the reverse is true and that
- (a) בני אדם וב' שדות וב' בני אדם is more of a negative factor than כדי דיבור

(2) Because

(a) If $\text{ב' שדות וב' בני אדם}$ is more of a negative factor than לאחר כדי דיבור

(b) Then ריש לקיש

(i) Instead of teaching that דבריו קיימין for לאחר כדי דיבור where the נותן used the right format

ii) Should have taught that דבריו קיימין for דיבור even without the right format

תד"ה אי לאפוקי

1) גמרא part 1

- a) שלח לי' ר' אבא לר' יוסף בר חמא
- i) נמואל for מעיד בן חנוך can be
- ii) "שלישי בשני כשר" In other words

יעקב	
ראובן (ראשון)	שמעון (ראשון)
חנוך (שני לגבי משפחת שמעון)	נמואל (שני לגבי משפחת ראובן)
בן חנוך (שלישי לגבי משפחת שמעון)	

b) רבא

- i) that בן חנוך can also be מעיד for himself שמעון
- ii) In other words כשר שלישי בראשון is also

יעקב	
ראובן (ראשון)	שמעון (ראשון)
חנוך (שני לגבי משפחת שמעון)	נמואל (שני לגבי משפחת ראובן)
בן חנוך (שלישי לגבי משפחת שמעון)	

c) מר בר רב אשי

- i) ראוּבן can be מעיד for בן חנוך his grandfather

ראובן (ראשון)
חנוך (שני לראובן)
בן חנוך (שלישי לראובן)

- ii) But the הלכה doesn't follow the שיטה of מר בר רב אשי

2) גמרא Part 2

- a) ר' אבא aid that the הלכה accords with מר זוטרא
- b) תוספות in רבינו תם according to שאלה
- i) מר זוטרא implies that the הלכה doesn't follow those who disagree with ר' אבא
- ii) To whom does מר זוטרא refer
- iii) Now
- (1) It can't be that מר זוטרא means to say that the הלכה doesn't accord with רבא
- (a) Because
- (i) since רבא is מוסיף on ר' אבא who says only שלישי בשני is כשר
- (ii) מר זוטרא should have said directly that the הלכה disagrees with רבא
- (iii) To avoid our making a mistake and assuming

1. that by saying הלכתא כר' אבא
  2. רבא of הוספה together with the הלכתא כר' אבא means מר זוטרא
- 3) רבינו תם בתוספות
- a) קשיא
    - i) Maybe מר זוטרא does mean to exclude the מימרא of רבא when מר זוטרא says הלכתא כר' אבא
    - ii) And
      - (1) מר זוטרא prefers to say הלכתא שלא כרבא instead of הלכתא כר' אבא
      - (2) because he wants at the same time to teach that בר רב אשי
- 4) מהרש"א
- a) קשיא
    - i) But by saying הלכתא שלא כרבא who is מכושר שלישי בראשון
    - ii) I'd automatically know by way of כל שכן that certainly רב אבא דאבא even מכושר אשי
    - iii) So why couldn't מר זוטרא teach both הלכות by saying simply דלא כרבא
  - b) תירוץ
    - i) מר זוטרא might prefer to say הלכתא כר' אבא
    - ii) because
      - (1) this approach directly teaches
        - (a) that the הלכה is only כר' אבא
        - (b) and not anybody else – including both רבא and אשי
      - (2) while הלכתא דלא כרבא
        - (a) although it also teaches that בר רב אשי
        - (b) does so only indirectly by way of a כל שכן

דף קל.

רשב"ם ד"ה וכי תימא

1) הקדמה

- a) when a מוריש gives an extra share of ירושה to a person ("ריבה לאחד")
  - i) It's more likely that דבריו קיימין
    - (1) בן בין הבנים
      - (a) Who would have receive a חלק ירושה anyway
    - (2) than it is for אחר במקום בת or אחר במקום בן
      - (a) who otherwise wouldn't have shared in the ירושה at all

2) משנה

- a) דף קכו: at רישא
  - i) ריבה לאחד משום ירושה לא אמר כלום
- b) דף קל. at רישא דסיפא
  - i) איש פלוני יירשני במקום שיש בת לא אמר כלום
- c) סיפא דסיפא
  - i) ר' יוחנן בן ברוקה says
    - (1) אם אמר על מי שראוי ליורשו דבריו קיימין
- d) Note
  - i) Part 1
    - (1) The משנה doesn't mention
      - (a) The name of the מאן דאמר of the רישא
      - (b) The name of the מאן דאמר of the רישא דסיפא
    - (2) And mentions only
      - (a) That ר' יוחנן בן ברוקה said the סיפא דסיפא
  - ii) Part 2
    - (1) The רישא doesn't say whether
      - (a) it deals with בן בין הבנים
      - (b) or only with אחר במקום בת
    - (2) the רישא דסיפא
      - (a) does say that it deals with אחר במקום בת and that כלום אמר בדבריו
      - (b) but doesn't say whether the הלכה would be for דבריו קיימין בן בין הבנים
  - iii) Part 3

ר' יוחנן בן ברוקה (1)

(a) does say clearly that דבריו קיימין for בן בין הבנים

(i) Because "ראוי ליורשו" means בן בין הבנים

(b) But he doesn't say what the הלכה would be for אחר במקום בת

3) גמרא

a) הוה אמינא of השיטה

i) רישא דסיפא or רישא מאן דאמר ר' יוחנן בן ברוקה isn't the

ii) Instead

(1) רישא of the מאן דאמרי are the רבנן

(2) And "תנא קמא" is the מאן דאמר of the רישא דסיפא

iii) רישא of the רבנן

(1) say for בן בין הבנים even אין בדבריו כלום

iv) רישא דסיפא of תנא קמא

(1) Disagrees with רבנן דרישא

(a) And says for בן בין הבנים that דבריו קיימין

(2) But for אין בדבריו כלום would agree that אחר במקום בת

v) רישא דסיפא of תנא קמא agrees with ר' יוחנן בן ברוקה

b) הוה אמינא on קשיא

i) ריב"ב and רבנן דרישא דסיפא There is no difference between

c) רשב"ם as explained by "וכי תימא" of תירוץ

i) בן בין הבנים even אין בדבריו כלום say that רישא of the רבנן

ii) רישא דסיפא of תנא קמא

(1) רבנן דרישא agrees with

(2) adds זו ואין צריך לומר זו of way and

(a) I agree with רבנן דרישא that even אין בדבריו כלום for בן בין הבנים

(b) So I certainly say that for אין בדבריו כלום אחר במקום בת

iii) אחר במקום בת even for דבריו קיימין says that ריב"ב

4) מהרש"א

a) קשיא

i) Why does רשב"ם need to assume that רבנן דרישא agree with תנא קמא דרישא דסיפא

ii) After all in the הוה אמינא we were prepared to say that they disagree

b) תירוץ

- i) In the רבנן דרישא דסיפא ריב"ב we assumed that הוה אמינא
- ii) So that in the end there is only one מחלוקת
  - (1) Namely between
    - (a) רבנן דרישא on one side
    - (b) And ריב"ב and תנא קמא דרישא דסיפא on the other side
  - iii) But for the תירוץ of וכי תימא
    - (1) We already start with a מחלוקת between רבנן דרישא דסיפא and ריב"ב on whether במקום בת דבריו קיימין אחר
  - iv) And רשב"ם wants to avoid a second מחלוקת
    - (1) Namely a מחלוקת between רבנן דרישא and תנא קמא דרישא דסיפא
- 5) גמרא of המשך
  - a) תירוץ "ואיבעית אימא"
    - i) ריב"ב are both by סיפא דסיפא and רישא דסיפא
      - (1) ריב"ב teaches that כלום אמר בת לא אחר במקום
      - (2) ריב"ב explains that only for הבנים דבריו קיימים in the סיפא דסיפא
- 6) מהרש"א
  - a) קשיא
    - i) Now that
      - (1) In the תירוץ of "וכי תימא"
      - (2) רשב"ם has suggested that the משנה can be understood as זו ואין צריך לומר זו
    - ii) and
      - (1) in the תירוץ of "ואיבעית אימא"
      - (2) the גמרא is prepared to accept that ריב"ב says only for בין דבריו קיימין רשב"ם
    - iii) Why didn't the גמרא explain the משניות this way (call it "ציור מהרש"א"):
      - (1) רבנן דרישא say even for הבנים אין בדבריו כלום
      - (2) add that זו ואין צריך לומר זו agrees and by way of תנא קמא דרישא דסיפא is certainly במקום אחר אין בדבריו כלום
      - (3) ריב"ב says that
        - (a) בין הבנים דבריו קיימין
        - (b) But for במקום בת אין בדבריו כלום
  - b) תירוץ
    - i) If ציור מהרש"א were correct

- (1) It would have been more logical to arrange the משנה
- (a) So that the case mentioned right before ריב"ב
    - (i) be the one on which ריב"ב disagrees
    - (ii) namely on בן בין הבנים
- (2) and
- (a) to accomplish this while at the same time expressing that תנא and רבנן אין בדבריו כלום in both cases say
  - (b) the משנה should have used לא זו אף זו (instead of זו ואין צריך לומר זו)
    - (i) to first express for רבנן
      1. that אחר במקום בת אין בדבריו כלום
    - (ii) And then express in the רישא דסיפא
      1. Not only is אחר במקום בת אין בדבריו כלום
      2. But אין בדבריו כלום is also בן בין הבנים that אף זו
  - (c) So that
    - (i) ריב"ב in the סיפא דסיפא could then disagree with בן בין הבנים
    - (ii) That was mentioned by the תנא right before him

תד"ה שיכול ותד"ה תלמוד לומר בעמוד ב'

- 1) דברים כא
  - a) והי' ביום הנחילו את בניו...לא יוכל לבקר וגו'
- 2) גמרא
  - a) ר' יוחנן בן ברוקה
    - i) מעביר חלק פשיטות that a מוריש can be ביום הנחילו
    - ii) מעביר חלק בכורה that a מוריש can't be לא יוכל לבכר and he derives from
  - b) רבנן
    - i) מעביר חלק פשיטות that a מוריש can't be and disagree with ריב"ב
    - ii) מעביר חלק בכורה that a מוריש can't be and certainly agree with ריב"ב
- 3) ר' יוחנן בן ברוקה of שיטה that follows the ברייתא
  - a) הקדמה
    - i) ראוי in חלק פשוט but there is no חלק בכורה in ראוי
    - ii) חלק בכורה of ירושה is stronger than the חלק פשיטות of ירושה so that
    - iii) So that it should be
      - (1) מעביר חלק בכורה to be more easy
      - (a) ראוי it doesn't apply since that's weak
      - (2) מעביר חלק פשוט to be than
      - (a) ראוי it attaches also and that's strong
    - iv) and conversely it should be
      - (1) מעביר חלק פשוט to be more difficult
      - (2) מעביר חלק בכורה to be than
  - b) now consider again the פסוק we mentioned earlier
    - i) מעביר חלק בכורה that a father can't be clearly says that לא יוכל לבכר
    - ii) מעביר חלק פשוט that a father can be for ריב"ב suggests that ביום הנחילו
  - c) שאלה
    - i) Are both פסוקים necessary
  - d) תשובה
    - i) Yes and here's proof
    - ii) רישא
      - (1) Starting point
        - (a) פסוק Assume the

- (i) said only ביום הנחילו (that there is חלק פשיטות)
- (ii) and didn't say לא יוכל לבכר (that there is no חלק בכורה)
- (2) שיכול והלא דין הוא
  - (a) Once העברת חלק פשיטות ביום הנחילו teaches
  - (b) I might think -- שיכול -- that there is the following דין (קל וחומר)
    - (i) if there is חלק פשיטות for the stronger העברה
    - (ii) There is certainly חלק בכורה for the weaker העברה
- (3) תלמוד לומר לא יוכל לבכר
  - (a) To override the קל וחומר
  - (b) And to teach that there is no חלק בכורה for העברה
- iii) סיפא
  - (1) Starting point
    - (a) Assume the ביום הנחילו said only לא יוכל לבכר and didn't say פסוק
  - (2) שיכול והלא דין הוא
    - (a) Once חלק בכורה for העברה לא יוכל לבכר teaches that there is no
    - (b) I might think that there is the following "reverse קל וחומר"
      - (i) if there is no חלק בכורה for the weaker העברה
      - (ii) there is certainly no חלק פשיטות for the stronger העברה
  - (3) תלמוד לומר ביום הנחילו
    - (a) To override the קל וחומר
    - (b) And to teach that there is חלק פשיטות for העברה
- 4) המשך תוספות ד"ה ואין לומר
  - a) הקדמה
    - i) presumably
      - (1) If neither פסוק were stated
      - (2) I'd say that a father can be neither מעביר חלק פשוט nor חלק בכורה
      - (3) Because by doing so a father would be מתנה על מה שכתוב בתורה
  - b) קשיא
    - i) The סיפא isn't enough to explain why ריב"ב needs even after the ביום הנחילו even after the סיפא לא יוכל לבכר says פסוק
    - ii) Here's why
      - (1) If we start with לא יוכל לבכר to teach there is no חלק בכורה
      - (2) Even without ביום הנחילו I ought to realize

- (a) That we can't apply the reverse קל וחומר to teach that there is certainly no העברת חלק פשיטות
- (b) Because if so
- (i) And there is neither for העברה nor for חלק בכורה
- (ii) The פסוק ought to have said neither לא יוכל לבכר nor ביום הנחילו
- (iii) and I would have understood that a person can't be מתנה על מה שכתוב בתורה
- (3) so that even without ביום הנחילו I would have known that there is העברה for חלק פשיטות
- c) תירוץ
- i) Your presumption is wrong
- (1) To teach that there is no העברת חלק פשוט or העברת חלק בכורה it would not have been enough for the פסוק to be silent
- (2) Because I would have thought
- (a) that there is העברת חלק בכורה because his ירושה is weak
- (b) and that this סברא makes חלק בכורה an exception from the rule that "אין אדם מתנה על מה שכתוב בתורה"
- ii) so that
- (1) once the פסוק does say לא יוכל לבכר
- (2) I indeed would have applied the reverse קל וחומר to teach that there is certainly no העברת חלק פשוט (because that there is no העברה for חלק פשוט and חלק בכורה is **not** a result the פסוק could have achieved by silence)
- (3) And to override this reverse קל וחומר the פסוק must say ביום הנחילו
- 5) מהרש"ל
- a) If so
- i) then in the רישא we would need לא יוכל לבכר even if there were no פסוק of ביום הנחילו and there were no קל וחומר based on ביום הנחילו
- b) here is why
- i) Starting point
- (1) Assume the פסוק said neither ביום הנחילו nor לא יוכל לבכר
- ii) Then
- (1) Although
- (a) because of מתנה ע"מ שכתוב בתורה
- (b) there would be no העברת חלק פשיטות

- (c) so that there would be no basis for a ק"ו to teach that there is certainly
העברת חלק בכורה
- (2) I'd still think מסברא that there is העברת חלק בכורה because of the weakness
of חלק בכורה
- iii) That's why I need לבכר to teach that there is no בכורה
- 6) תד"ה תלמוד לומר עמוד א' on ד"ה שיכול at תוספות
- a) לא גרסינן והלא דין הוא
- 7) מהרש"ל
- a) This is why תוספות isn't גורס the words "והלא דין הוא"
- b) והלא דין הוא implies
- i) That the לימוד is needed because a different result would otherwise have come
about only because there is a קל וחומר
- c) But we've just proved for תד"ה תלמוד לומר
- i) That
- (1) Although in the סיפא
- (a) A different result would have come about only because of the reverse
קל וחומר
- (b) So that והלא דין הוא is correct in the סיפא
- (2) In the רישא
- (a) A different result would have come about even without a קל וחומר
- d) So והלא דין הוא isn't correct in the רישא
- 8) מהרש"א ד"ה שיכול
- a) קשיא
- i) It's a דוחק to say that
- (1) ד"ה תלמוד לומר is about to say in תוספות ד"ה שיכול relies on what תוספות
- ii) It's also a דוחק to say that תוספות proposes a different גרסא for the רישא than the
סיפא
- b) תירוץ
- i) This is what תוספות means
- (1) והלא דין הוא is usually a קשיא that asks
- (a) Why do I need a פסוק when I already have a קל וחומר that **correctly**
teaches the same דין
- (2) But in this ברייתא the קל וחומר is a תירוץ that explains
- (a) That a פסוק is needed to overcome an improper הלכה that would
otherwise incorrectly result from a קל וחומר

- 9) תוספות ד"ה תלמוד לומר
- a) presumably say that רבנן ה' ביום הנחילו doesn't teach anything about חלק העברת חלק פשוט
- b) קשיא
- i) So why do רבנן need לא to teach that there is no חלק בכורה
- 10) מהרש"א ד"ה לא יוכל לבכר
- a) קשיא
- i) How in fact does תוספות know that רבנן aren't דורש the words ביום הנחילו for העברת נחלה
- ii) Say that without לא יוכל לבכר
- (1) רבנן would start by saying ביום הנחילו standing alone **would** teach העברת ריב"ב – חלק פשיטות
- (2) חלק בכורה would have been the basis of a קל וחומר חלק פשיטות
- (a) חלק פשיטות of the stronger העברה If there can be
- (b) חלק בכורה of the weaker העברה There is certainly
- iii) חלק בכורה then teaches there is no לא יוכל לבכר
- iv) The **reverse** of the קל וחומר then teaches that
- (1) חלק בכורה for the weak העברה If there is no
- (2) חלק פשיטות for the stronger העברה there is certainly no
- v) והי' ביום הנחילו of משמעות overrides the קל וחומר
- b) תירוץ
- i) If it's possible for a reverse קל וחומר to overcome the משמעות of הנחילו
- ii) Why does ברוקה בן יוחנן ר' disagree in the סיפא and say that ביום הנחילו overrides the קל וחומר
- c) קשיא
- i) Maybe
- (1) ביום הנחילו is stronger than קל וחומר the issue of whether
- (2) ריב"ב and רבנן מחלוקת between of נקודה

דף קל:

תד"ה תלמוד לומר

תד"ה שיכול at דף קל: See

דף קלא.ודף קלא:

תד"ה ושמע מינה ותד"ה דילמא

- 1) דף קל. at משנה
a) ר' יוחנן בן ברוקה
i) "ריבה לאחד וכו'"
ii) A מוריש may say that a person who's ראוי ליורשו is to be יורש a greater share than otherwise
b) רבנן
i) If a מוריש says that one person who's ראוי ליורשו is to receive a greater share than otherwise
(1) לשון מתנה if he uses דבריו קיימין
(2) שכיב מרע -- even for ירושה if he uses אין דבריו קיימין
- 2) גמרא
a) רבא
i) איבעיא
(1) Does מרע only for בלשון ירושה ריבה לאחד say ריב"ב
(2) Or does בריא also for בלשון ירושה ריבה לאחד say ריב"ב
- 3) גמרא
a) part 1 הקדמה
i) By giving a דיכרין בנין כתובת to his wife
(1) a בעל who is a בריא transfers a special share of his נכסים to future sons of the wife
(2) in other words דיכרין בנין כתובת is a case of "ריבה לאחד"
ii) the גמרא discusses whether דיכרין בנין כתובת
(1) uses the word "ייסבון" which is a לשון מתנה
(2) or uses the word "יירתון" which is a לשון ירושה
b) part 2 הקדמה
i) generally
(1) if a מקבל gets a מתנה from a נותן
(a) even though the מקבל can't take control of the מתנה until after the נותן dies
(b) the מקבל can be טורף the מתנה from משעבדי after נותן if the נותן sold the מתנה before he died

- (2) a מוריש can't be ממשעבדי if the מוריש sold the נכסים before he died
- c) part 3 הקדמה
- i) ממשעבדי these rights טורף can't be כתובת בנין דיכרין who are entitled to יתומים
- 4) ברייתא
- a) לשון ירושה that is יירתון uses the word כתובת בנין דיכרין רבי says
- b) ר' נתן הבבלי
- i) Since ירושה works only for ריב"ב
- ii) ריב"ב must agree with רבי
- c) רבי (at first)
- i) ייסבון uses כתובת בנין דיכרין that I could just as well have said that
- (1) לשון מתנה that is (1)
- (2) רבנן even for (2) And works even for
- d) רבי (in the end)
- i) ר' נתן הבבלי is right
- ii) I need to follow ריב"ב and say that כתובת בנין דיכרין uses the word יירתון
- iii) because
- (1) טורף ממשעבדי isn't כתובת בנין דיכרין that קיימא לן (1)
- (2) ירושה by way of works כתובת בנין דיכרין that it must be (2) so it must be that
- 5) תוספות
- a) ענין a different In relation to
- b) תוספות notes that
- i) מתנה by way of works כתובת בנין דיכרין that It's possible
- ii) טורף ממשעבדי that it's not תנאי ב"ד because of a special And it's
- 6) מהרש"א
- a) קשיא
- i) טורף ממשעבדי isn't כתובת בנין דיכרין why תנאי ב"ד to explain we can rely on a
- ii) Then
- (1) רבי in the end say why did
- (a) רבנן for ייסבון can't work by כתובת בנין דיכרין (a)
- (b) טורף ממשעבדי would be כתובה because if so (b)
- (2) רבי could instead when
- (a) רבנן and follow לשון ייסבון use (a)
- (b) תנאי ב"ד because of אינו טורף ממשעבדי And explain that (b)

- b) א מהרש"א leaves this קשיא unanswered
- 7) גמרא of the המשך
- a) אביי (at first) and רב משרשיא
- i) Since כתובת בנין דיכרין is written when the בעל is בריא
- ii) The ברייתא proves that for ריב"ב a לשון ירושה works also for בריא
- b) הדר אמר אביי
- i) לאו מילתא היא דאמרי
- ii) It's possible that לשון ירושה generally works for ריב"ב only for מרע שכיב
- iii) But כתובת בנין דיכרין is a special case
- (1) where even רבנן say that לשון ירושה works not only for מרע שכיב but even for בריא
- iv) Here's why
- (1) איתקין בלשון ירושה was כתובת בנין דיכרין
- (a) By the same דין בית דין ("בחד בי דינא איתקין")
- (b) That was מתקן a different תקנה that uses לשון מתנה
- (2) So כתובת בנין דיכרין
- (a) Is treated the same as if it were איתקין with words of both ירושה and מתנה
- (3) and
- (a) where a person who is ריבה לאחד uses וירושה ומתנה together
- (b) even רבנן agree that
- (i) not only is דבריו קיימין
- (ii) but דבריו קיימין even for בריא
- v) So there's no ראי' that
- (1) in a usual case that doesn't involve ריבה לאחד
- (2) בריא even for ריב"ב דבריו קיימין
- c) Note that
- i) Although הדר ב' was אביי
- ii) הדר ב' wasn't רב משרשיא
- d) Note also that
- i) If
- (1) we disagree with בחד בי דינא איתקין
- (2) and instead say בתרי בי דינא איתקין

- ii) then אביי
  - (1) wouldn't have been הדר בי
  - (2) and he would still say that the ברייתא is proof that ריב"ב said his דין also for בריא
- 8) תוספות
  - a) קשיא
    - i) Once you say בחד בי דינא איתקין
    - ii) How did ר' נתן derive that רבי follows ריב"ב
  - b) תירוץ
    - i) בדוחק brings a תירוץ that מהרש"א later considers to be
    - ii) That tries to explain why
      - (1) if בי דינא איתקין
        - (a) There is no proof that ריב"ב says קיימין דבריו לאחד ריבה even for בריא
        - (b) But there is still proof that רבי agrees with ריב"ב
      - (2) But if בתרי בי דינא איתקין
        - (a) There is proof both
          - (i) that ריב"ב says קיימין דבריו לאחד ריבה even for בריא
          - (ii) And that that רבי agrees with ריב"ב
- 9) גמרא of the המשך
  - a) קשיא as explained by דלמא תד"ה
    - i) "ממאי דבחד בי דינא איתקין דלמא בתרי בי דינא איתקין"
    - ii) Presumably meaning
      - (1) What makes אביי assume that בחד בי דינא איתקין
        - (a) So that it's possible that ריב"ב could limit לאחד ריבה to שכיב מרע
        - (b) Maybe in fact תרי בי דינא איתקין and this proves that ריב"ב does say ריבה בריא even for לאחד
- 10) תוספות
  - a) ר"י concludes that
    - i) Since ר' נתן proved that רבי follows ריב"ב
    - ii) It must be that ריב"ב says ריבה לאחד even for בריא
    - iii) {the following קשיא of מהרש"א is obvious}
- 11) מהרש"א
  - a) קשיא

- i) But we just established that
  - (1) if בחד בי דינא איתקין
    - (a) Although there is still proof that רבי follows שיטת ריב"ב
    - (b) There is no proof that ריב"ב says לאחד even for בריא
- b) תירוץ
  - i) This is the תוספות of כוונה
    - (1) the גמרא
      - (a) doesn't end with תיקו
      - (b) and never says that the מופרך רב משרשיא ראי' of ראי'
    - (2) so it appears that the גמרא decides that ריב"ב בבריא נמי אמר
  - ii) must be that
    - (1) when the גמרא says "ממאי דבחד בי דינא איתקין"
    - (2) The גמרא doesn't mean that it's a ספק whether איתקין
    - (3) but that the גמרא
      - (a) rejects the suggestion of אביי that בחד בי דינא איתקין
      - (b) and instead **decides** that בתרי בי דינא איתקין
    - (4) so that we in fact have proof that בבריא נמי אמר
- c) קשיא
  - i) Why in fact would the גמרא decide that בתרי בי דינא איתקין
- d) תירוץ
  - i) Because
    - (1) the תירוץ we gave earlier on why it is that even if בחד בי דינא איתקין we understand how נתן ר' knows that רבי agrees with ריב"ב
    - (2) is a דוחק
  - ii) so it must be that בתרי בי דינא איתקין

דף קלא:

רשב"ם בהג"ה בנו ותד"ה דלמא

1) הקדמה

- a) If a נותן is כותב all of his נכסים to one person במתנה
- b) and we can presume that the נותן wanted only to see to it that other persons be מקבל the מכבד
- c) then the מקבל gets no נכסים at all and instead is an אפוטרופוס for the persons who would otherwise be יורשים

2) רשב"ם in הג"ה according to גמרא

a) Part 1

i) רב יהודה אמר שמואל

- (1) If a נותן is כותב all of his נכסים to אשתו
- (2) we can presume that the נותן wanted only to see to it that בניו from that אשה are מכבד her
- (3) Especially since there is a מקרא מלא that a בן must be מכבד his mother
- (4) So she gets no נכסים at all and instead is an אפוטרופא

b) part 2

i) הקדמה

- (1) the מקרא מלא אמך isn't אשת אביך for חיוב כיבוד
- (2) And is only based on a יתורא

ii) איבעיא

- (1) What if a נותן is כותב כל נכסיו to אשתו who is אשת אביך of בניו
- (2) In other words the בניו are his but not hers
- (3) Does he still want them to be מכבד her

iii) מסקנא

- (1) We still assume he wants his בניו to be מכבד her
- (2) And she is only an אפוטרופא

c) Part 3

i) It's a פשיטא that

- (1) הכותב כל נכסיו לאשתו
- (2) לא עשאה אלא אפוטרופא

3) מהרש"א

a) קשיא

- i) What does חלק ב' and חלק א' teach that we don't already know from חלק ג'?
- b) תירוץ
  - i) The גמרא brings חלק ג' only as a counterpart to this דין:
    - (1) If a נותן is כותב all of his נכסים to מאשה אחרת for whom אשת אביך is אשת אביך
    - (2) He doesn't intend אשת אביך of that בן to be מכבד the בן that isn't hers
    - (3) So the נתינה is a מתנה
- 4) גמרא of המשך
  - a) Part 4
    - i) If a נותן is כותב all of his נכסים to הגדול בנו
    - ii) Although there is only a יתורא that the other בנים must be מכבד their הגדול
    - iii) we can still presume that the נותן wanted to see to it that the other בנים are מכבד their הגדול אחיך
    - iv) so he gets no נכסים at all and instead is an אפוטרופא
  - b) part 5
    - i) הקדמה
      - (1) There is no חיוב at all to be מכבד an אה who isn't הגדול
    - ii) איבעיא
      - (1) What if a נותן is כותב all of his נכסים to המוטל בעריסה בנו and there are older בנים
      - (2) Does he want the other בנים to be מכבד the קטן
    - iii) מסקנא
      - (1) yes
  - c) Part 6
    - i) איבעיא
      - (1) if a בעל is כותב all of his נכסים to אשתו
      - (2) can it be said that he wants אחי הבעל to be מכבד אשתו
  - d) Part 7
    - i) If a נותן is כותב all of his נכסים to אשתו instead of to "אחר"
    - ii) we can presume that the נותן wanted only to see to it that "אחר" is מכבד אשתו
    - iii) and she is only an אפוטרופא
  - e) now
    - i) this "אחר"
      - (1) Can't be בעלמא אחר

- (a) Because a בעל isn't חש that אחר בעלמא be מכבד his wife
- (b) After all in part 6 we saw that the גמרא was uncertain whether he wanted even אחי הבעל to be מכבד אשתו
- ii) So אחר must be a close קרוב – an "אחר בביתו"
- iii) Also
  - (1) The "אחר בביתו" can't be בנו
    - (a) Because we already know that he wants בנו to be מכבד אשתו
    - (2) So "אחר בביתו" must be בנו בן or a similar קרוב
- 5) מהרש"ל
  - a) קשיא
    - i) We said that there's an איבעיא
      - (1) whether בעל would want בני הבעל to be מכבד the בעל אשת
      - (2) because the חיוב to be מכבד אשת אביו is based only on a יתורא
    - ii) but why is this an איבעיא
      - (1) once we've established that it's a פשיטא that נותן wants his other בנים to be מכבד בנו הגדול
      - (2) even though the חיוב to be מכבד אחיהן הגדול is also derived only from a ייתורא
- 6) מהרש"א
  - a) מהרש"ל of קשיא תירוץ
    - i) קשיות further מהרש"ל could have asked
      - (1) First קשיא
        - (a) Why is it that
          - (i) For אפטרופוס he's an פשיטא that בנו הגדול it's a
            - 1. even though the חיוב to be מכבד אחיהן הגדול is derived only from a ייתורא
          - (ii) While for אשתו who is בניו אם we need שמואל to teach that she's an אפטרופא
            - 1. Even though their חיוב כבוד to her as אמם is a מלא
      - (2) Second קשיא
        - (a) Why is it that
          - (i) בניו קטן מוטל בעריסה is an אפטרופוס even though there isn't even a חיוב to be מכבד him
          - (ii) While there is an איבעיא whether נותן wants בניו to be מכבד their אשת אשת אביו even though there is a יתורא that is מחייב כיבוד

ii) Must be that

(1) The גמרא accepts מסברא that

(a) a person wants his sons (whether גדול or קטן) to be מכובד more than he wants כבוד for his wife

(b) Regardless of whether there's any חיוב כבוד for his sons

iii) it's only

(1) When the גמרא compares אשתו who is אמ בניו to אשתו who isn't אמם

(a) That we say אמם is more certainly an אפטרופא than אינה אמם

(i) Because

1. אמם needs to be מכובד under a מקרא מלא

2. while אינה אמם needs to be מכובד only through a יתורא

(2) And when we compare גדול בן גדול to בן קטן

(a) That we say it's more certain that he intends כיבוד for גדול בן גדול than for another בן

(b) Because for גדול בן גדול there's at least a יתורא

דף קלב.

תד"ה למחצה לשליש

- 1) ברייתא
  - a) רישא
    - i) Where the בעל gives his wife the פירות of all of his נכסים
    - ii) גובה כתובתה מן הקרקע
  - b) סיפא
    - i) "למחצה לשליש ולרביע גובה כתובתה מן השאר"
- 2) תוספות
  - a) קשיא
    - i) Once I know from the רישא that she doesn't waive her שיעבוד
    - ii) why do I need the סיפא
- 3) מהרש"ל
  - a) In order to understand the קשיא of תוספות
  - b) We need to assume
    - i) That תוספות says that this is what the סיפא means by למחצה:
      - (1) If he gave her the גוף of half his קרקע together with the פירות for that half
      - (2) She doesn't waive her שיעבוד on the other half
  - c) To which תוספות asks
    - i) Once we know from the רישא that she doesn't give up her שיעבוד when she gets the פירות of all the נכסים
    - ii) It goes without saying that she doesn't give up her שיעבוד when she gets only גוף of the half of the נכסים for which she gets the פירות
  - d) תוספות קשיא to the קשיא of תוספות
    - i) Maybe we need the סיפא to tell us that she doesn't give up her שיעבוד even where she gets half the גוף
  - e) תירוץ
    - i) It's not מסתבר that
      - (1) because she gets half the גוף and the פירות for that half
      - (2) she would give up her שיעבוד on the half for which she got neither גוף nor פירות
- 4) מהרש"א
  - a) קשיא

- i) We understand the קשיא of תוספות better
- ii) And we don't have to rely on the תירוץ that "it's not מסתבר "
- iii) if we say that תוספות understood that in the סיפא he gave her only פירות of half the שדה and nothing in the גוף

דף קלב:

תד"ה מכלל דתנא קמא

- 1) משנה במסכת פאה
  - a) רישא
    - i) If
      - (1) a קרקע כל שהוא gives his wife בעל ("כתב לה")
      - (2) she loses her שיעבוד on נכסים that he gives or sells to others
  - b) סיפא
    - i) ר' יוסי
      - (1) She loses this שיעבוד if קבלה
        - (a) Meaning she said outright that she was מוחל her שיעבוד
        - (2) Even
          - (a) where she didn't receive קרקע כל שהוא
          - (b) in other words, even where לא כתב לה
- 2) הקדמה
  - a) Part 1
    - i) for אבידת כתובה
      - (1) כתב לה is מסברא more effective than קיבלה
      - (2) so that if
        - (a) alone כתב לה by אבדה כתובתה
        - (b) קבלה by אבדה כתובתה of course
  - b) Part 2
    - i) We can explain the משנה in two different ways
      - (1) That
        - (a) As we'll explain below
        - (b) ר' יוסי says both the רישא and the סיפא
      - (2) Or that
        - (a) the רישא was said by תנא קמא and ר' יוסי disagrees in the סיפא
- 3) גמרא – according to the שיטה that ר' יוסי says the entire משנה
  - a) In the רישא
    - i) ר' יוסי teaches that אבידת כתובה is enough for כתב לה
  - b) In the סיפא

- i) ר' יוסי says
  - ii) By way of זו ואין צריך לומר זו
    - (1) זו
      - (a) Now that I've told you in the רישא it's enough for אבידת כתובה that כתב לה
    - (2) ואין צריך לומר זו
      - (a) Then I don't even have to tell you in the סיפא that אבדה כתובתה where קבלה
- 4) תנא קמא – according to the שיטה that ר' יוסי disagrees with the תנא קמא
- a) ר' יוסי addresses the תנא קמא and says
    - i) “I disagree with the תנא קמא and say it's enough for אבידת כתובה that there be קבלה even if there is no כתב לה”
    - b) So it must be that the תנא קמא says that there is אבידת כתובה only if there is both קבלה and כתב לה
    - c) In fact this is the approach of ר' יהודה
    - d) By the way
      - i) ר' יהודה goes further and explains that the תנא קמא
        - (1) requires not only כתב לה and קבלה
        - (2) but also that she be present ("היתה שם") when בעל gives his נכסים to others
      - ii) so that there is no אבידת כתובה
        - (a) רישא (דר' יהודה)
          - (i) היתה שם ולא קיבלה
        - (2) or
          - (a) סיפא (דר' יהודה)
            - (i) קיבלה ולא היתה שם
- 5) תוספות
- a) ר' יהודה of שיטה to קשיא
    - i) We've established that קבלה is stronger for אבידת כתובתה than כתב לה
    - ii) Then
      - (1) Certainly – since the תנא קמא doesn't mention היתה שם at all
      - (2) It must be that קבלה is stronger for אבידת כתובתה than היתה שם
    - iii) so
      - (1) All ר' יהודה needs to say for the תנא קמא is
        - (a) The דין in the סיפא

- (i) that there is no אבידת כתובה
    - (ii) where there is היתה שם but not קבלה and כתב לה
  - (b) And I'd know myself that there is no אבידת כתובה in the רישא
    - (i) where there is קבלה but not היתה שם and כתב לה
- 6) מהרש"א
  - a) קשיא
    - i) Why not answer that ר' יהודה is using the אופן of לא זו אף זו
      - (1) Where in the רישא he states first the smaller חידוש that there is no אבידת כתובה if קבלה ולא היתה שם
      - (2) And then in the סיפא he states the bigger חידוש that there is no אבידת כתובה even where קבלה ולא היתה לשם
  - b) תירוץ
    - i) חידוש ר' יהודה wouldn't want to express this sort of
    - ii) Since his only purpose is to explain the תנא קמא in the רישא
  - c) קשיא
    - i) But
      - (1) For the first approach that says the משנה is יוסי
      - (2) we said that ר' יוסי listed the רישא וסיפא in the אופן חידוש of לא זו אף זו
    - ii) Why is this any different than for ר' יהודה to use the אופן חידוש of לא זו אף זו
  - d) תירוץ
    - i) Unlike ר' יהודה of the ברייתא who explains the תנא קמא and can't be understood to adopting a style of חידושים – in this case לא זו אף זו
    - ii) ר' יוסי is expressing his own דינים and he can adopt a style of חידושים – in this case לא זו אף זו

דף קלג.

רשב"ם ד"ה דלמא

1) הקדמה

a) ר' יוחנן בן ברוקה

i) A מוריש can by ירושה be לאחד

ii) Meaning that

(1) בדרך ירושה

(2) the מוריש can rearrange shares among those who are ליורשו

b) רבנן

i) The מוריש can't rearrange shares בדרך ירושה

ii) But he can rearrange shares בדרך מתנה

2) גמרא

a) רב הונא

i) Where a מרע שכיב writes his נכסים to a מקבל with סתם wording

(1) Meaning that the מוריש used neither words of ירושה nor words of מתנה

ii) then

(1) If the מקבל is ליורשו

(a) the transfer is בדרך ירושה and works according to the שיטה of ריב"ב on ריבה לאחד

(2) If the מקבל is not ליורשו

(a) that the transfer is בדרך מתנה and works עלמא לכולא

b) (מהרש"א and רשב"ם explained by) רב נחמן

i) קשיא

(1) In effect you're teaching

(a) that you agree with ר' יוחנן בן ברוקה

(b) and that ריבה לאחד is effective בדרך ירושה

(c) And from this it follows automatically that

(i) בדרך ירושה the transfer works בסתם

(ii) In order to follow the standard דיני נחלה that apply דאורייתא

(2) So why don't you say directly that you agree with ריב"ב

(3) And I'd know myself that סתם works בדרך ירושה

ii) Perhaps

- (1) Your purpose isn't to announce the דין for סתם
- (2) And it just happened that you ruled on a case where the כתיבה was סתם
  - (a) An example is a case that I רב נחמן happen to know
    - (i) Where a מרע שכיב was asked whether a מקבל was to receive his נכסים
    - (ii) And the מרע שכיב said בסתם "who else?"
- (3) And
  - (a) The הלכה כריב"ב in your ruling wasn't that you hold חידוש
  - (b) But that you used the occasion of this דין תורה to point out a certain difference (that the גמרא explains) between ירושה and מתנה

דף קלג:

רשב"ם ד"ה דייני

1) הקדמה

- a) ר' יוחנן בן ברוקה says a מוריש can by ירושה rearrange shares among those who are ראוי ליורשו

2) גמרא

- a) ירושה אין לה הפסק

- i) Although for ריב"ב a מוריש can rearrange shares to a particular יורש who's ראוי ליורשו

- ii) the מוריש can't say that after the יורש dies my נכסים will go to a second יורש

- iii) Because the תורה doesn't give a מוריש the power to be מפסיק the ירושה after the death of the first יורש

- b) רב עיליש proposed to rule otherwise

- c) דייני דהצצתא הכי דייני disagreed and said רבא

3) רשב"ם

- a) ר"ה says "הצצתא" means בית הקברות

4) מהרש"א

- a) ר"ה means that

- i) The מוריש who's dead and in the בית הקברות

- ii) Were he a דיין

- iii) Would have ruled with you that the מוריש had been מפסיק the ירושה

- iv) But that's an incorrect פסק דין because a מוריש has no power to make this הפסקה